

Ebben a rovatban a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára /MŰEK/ beszámolókat, tudósításokat, módszertani tanácsokat stb. közöl a műszaki felsőoktatási könyvtárhálózat számára. Kérjük a műszaki egyetemi könyvtárosokat, hogy közleményeiket a MŰEK hálózati és módszertani csoportjának megküldani sziveskedjenek.

025.2:027.7

A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM TANSZÉKI KÖNYVÁLLOMÁNYÁNAK ÉS GYARAPÍTÁSÁNAK KÉRDÉSEIRŐL

dr. Hodinka László

Egy amerikai könyvtáros, DOWNS Róbert két évvel ezelőtt magyarul is megjelent tanulmányában a következőket írta: "A könyvtárban az állomány területe az, mely benne igazán alapvető. E területen minden további kutatás nemcsak szükséges, hanem gazdag eredménnyel is kecsegtet ... De a jól átgondolt beszerzési politika ritkaságszámba megy. A könyvtári állomány leírásának, értékelésének, tudományos színvonalának módszerei még kísérleti stádiumban vannak. Általánosan elfogadott szabályok még nincsenek is kidolgozva. A könyvtárak számára hasznos volna, ha megfelelő állománybeszerzési politikát dolgoznának ki maguknak." /1/ Lehetne vitatkozni rajta, hogy ezeknek az általánosító kijelentéseknek megfogalmazásában mennyi része van a többször emlegetett nyugati könyvtárosi kultúrpeszimizmusnak, válsághangulatnak. Lényegükben véve azonban meggondolandó igazságokat tartalmaznak.

Immár közhelyként szögezhető le az a megállapítás, hogy az állomány gyarapításának összehangolása a könyvtárak közötti szükséges együttműködés világszerte legnehezebb területe. Közismert az is, hogy az állománygyarapítási egybehangolást a kapitalista tábor könyvtári szervei mint kívánatos, de különböző alapvető okok miatt szervezetiesleg meg nem valósítható követelményt emlegetik. A szocialista tábor országainál viszont az országos méretű könyvtári állománygyarapítási koordináció szempontjából hatalmas előnyök mutatkoznak.

Hazai viszonylatban a tervszerű együttműködés kérdésében GYÖRE

Pál kezdeményezésére éppen ezeken a hasábokon indított vita széles hullámokat verve hívta fel a figyelmet erre a problémacsoportra. /2/ Később a műszaki felsőoktatási könyvtári hálózat részéről BALÁZS Jánosnak ugyanitt megjelent cikke foglalta össze a hálózati központ és a tanszékek gyarapítási együttműködésének néhány elvi és gyakorlati kérdését. /3/ Az e cikkben foglaltakat igyekeztünk továbbfejleszteni és részleges helyszíni beszélgetések, felmérések útján tovább tájékozódni a hálózati egységek könyvvállományának és gyarapításának részleteiről. Iudunkkal kifejezetten ilyen célú adatgyűjtések és elemzések tudományos könyvtárainkban ujabban még nem történtek. Ugy gondoljuk, hogy a probléma érdekes, időszerű és hasznos is, mert sok nyitott kérdést és megoldandó feladatot tartalmaz. Többször megállapítást nyert már az, hogy a műszaki egyetemi tanszéki könyvtárak nagyságuknál, szervezeti és tartalmi sokféleségüknél fogva milyen változatos és tarka képet nyújtanak. Ugyanezt elmondhatjuk általánosságban állományuk és gyarapításuk helyzetéről is. Dicséretes és élenjáró módszereket éppen úgy találunk, mint elmaradásokat, tisztázatlanságokat és vitatható megoldásokat. Éppen ezért lehet érdekes és tanulmányos néhány szempontunk összefoglaló, vázlatos bemutatása.

1. Az anyagi gyarapítási ellátottság

E kérdést véve előre, mondhatjuk, hogy itt a helyzet általában kedvező. A tanszéki hitelforrások a ténylegesen felmerülő szükségleteknek megfelelnek. Korlátot jelent a devizaforint-keretek rögzítettsége. Ez fokozott felelősséget ró a kereteket gondozó Központi Könyvtárra. Az ösztanzségi hitelkereten belül az év elején felosztott könyv- és folyóiratkeretek hol élesen különválnak, hol pedig összefolynak, és egyéb átcsoportosítási lehetőségekre is van mód. Örvendetes módon vannak olyan tanszékek is, melyek profilváltozásokkal kapcsolatos elvi megfontolásokból tudatosan csökkentik, ill. módosítják könyvgyarapítási keretüket. Ez a könyvtárgyarapítási tervezés megszilárdulását mutatja.

2. A gyűjtőkör kérdése

A tanszéki könyvtárak gyűjtőkörével kapcsolatos elemzések azért is érdekesek, mert hiszen a gyűjtőkör pontos megállapítása az alapja egyrészt minden tervszerű gyűjtésnek, másrészt minden hálózaton belüli beszerzési összehangolásnak. Felsőbb hatóságaink is egyre jobban hangsúlyozzák a tanszéki gyűjtőköri kódexek kidolgozását. Néhány tanszéki könyvtárunk, így a Gépgyártástechnológiai, valamint az Automatizálási Tanszékek máris rendelkeznek igen alaposan kidolgozott szabályzatokkal. A legtöbb könyvtáros érzi a tényleges gyűjtési gyakorlat irásba foglalásának szükségét, de van, ahol a beszerzés csak ösztönös folyamat, melynek rögzítését feleslegesnek tartják.

Tapasztalataink alapján a tényleges főgyűjtőköri területek a tanszéki könyvtárak tulnyomó részében világosan kialakultak. A Rajzi Tanszék pl. nemrégén módosította is gyűjtőkörét, mert az eddigi gyarapítási irány nem fedte teljesen tanszéki profilját. Helyes törekvést mutatott a két Vízépítéstani Tanszék: szakterületüket megosztották egymás között. A tanszékek zöme mellék- és határterületi gyűjtés is folytat, tudatos elvi megfontolások és gyakorlat alapján.

Különös, hogy általában nem alkalmaznak gyűjtőkori elhatárolásokat, szűkítéseket /földrajzi, nyelvi, kor szerinti stb./. Am pl. az I.sz. Vízépítéstani Tanszéken van nyoma a szűkítésnek: időbelileg csakis 20 évnél frissebb anyagot gyűjtenek. Ugyanitt érdekes nyelvi elhatárolást alkalmaznak: általában olyan idegen nyelvű könyveket vesznek, melyeket a tanszék legalább egy tagja olvasni tud. A szűkítésekre és elhatárolásokra gyűjtőkori összeállítások instruálásakor fel kell majd figyelni, mivel itt egészséges és szükséges egybehangolásokra lesz lehetőség. Nem túl örvendetes annak megállapítása, hogy a hiányzó vagy kiegészítésre váró anyag tervszerű, módszeres pótlásáról nincs tudomásunk. Egy tanszékünkön felmerült ilyen terv, de megvalósítására eddig nem jutott idő. Ugyancsak elgondolkoztató az a tény, hogy a tanszékek állománygyarapító munkájukban általában nem veszik kellően figyelembe a többi tanszékek beszerzési tevékenységét. Pedig erre különösen a különböző párhuzamos tanszékeknél lenne az eddiginél nagyobb szükség, így pl. a matematikai, fizikai stb. tanszékeknél. Külső olvasók vagy kölcsönzők szempontjai egy-két tanszékénél már tekintetbe jönnek a gyarapításnál is. Örülhetünk neki, hogy általában már kezdik tekintetbe venni a hallgatók szempontjait is. A Gépgyártástechnológiai Tanszéken 1500 kötet külön a hallgatók számára van kiválasztva, külön is kezelik. De itt is van kivétel, mert több tanszék könyvtárának használata tudunkkal még ma is el van zárva a hallgatók elől. E téren egyébként az utóbbi évtizedben folyamatos funkcióbeli átalakulás tanui lehettünk. Azelőtt ugyanis a tanszéki könyvtárak hivatalosan sem vettek tudomást a hallgatókról.

3. Az állomány összetétele

Jó lenne, ha mielőbb alaposabb anyaggyűjtésre, áttekintésre és elemzésre nyilhatnék mód a tanszéki könyvtárak állományösszetételének tekintetében. Az alábbiakban /ezt is első ízben/ vázlatos számbavételt adunk a legfontosabb szempontokról, néhány tanszék anyagának részletesebb ismeretében. Általában elmondhatjuk, hogy a tanszéki könyvtárak c é l t u d á t o s gyűjtés eredményeképpen létrejött, az egyetemi magas igényeknek megfelelő gyűjtemények. A régebbi gyűjtések céltudatosságára példa az, hogy van tanszék, ahol az 1945-50 közötti években komoly erőfeszítésekkel pótolták a második világháború alatt külföldön megjelent, de a háborús események miatt akkor beszerezhetetlen anyagot.

Az e g y főre eső kötetszám igen változatos. Érdekes lenne ezt részletes vizsgálat alá venni, mert tudunkkal eddig nem vetették össze a tanszéki állományokat a h a s z n á l ó k számával. Persze a belső tartalmi érték nagyobb a pusztán kötetszámnál. Mi mindeddig csak az utóbbi szerint állítottuk nagyságrendbe könyvtárainkat, a használók pontos adatai hiján. A legdurvább összevetésnél is szembeötlő a nagy szórás. Van, ahol 30-40, máshol 150 kötet is jut egy használóra. Érdekes arányokra is bukkanunk: a Közlekedési Kari Könyvtár kb. 13 000 kötete alig 25 könyvet mutat egy használóra; igaz, hogy ezt aránylag sokan, több, mint 500 olvasó használja. A használók számát különben egyre inkább nemcsak a tanszéki oktatók száma adja, mint még nemrég, hanem ezek körének skálája örvendetesen bővül; ez persze befolyásolja az egy főre eső kötetszámot. /A használók számára

nézve részletes adatokat közöltünk a Magyar Könyvszemle 1961. évi 1. számában./ 4/

Eddig a nyelv i megozlást sem vizsgálták. Van csak 20 %-ban magyar nyelvű, de van 80 %-ban csak magyar nyelvű anyagot tartalmazó tanszéki könyvtár is. Az általános kép 50-50 %.

A régi alapítású tanszéki könyvtáraktól eltekintve általában modern és friss könyvanyaggal találkozunk. /De pl. a Rajzi Tanszék anyagának 75 %-a régebbi husz évnél!/ Érdekes ezzel összevetni a nem forgó, h a s z n á l a t o n k i v ü l i, tehát érdektelen és feleslegessé vált anyagokat. Alig van tanszék, ahol ne lenne ilyen. Nagy átlagban 10 %, de van, ahol 20-nál is több. Az anyagok tehát általában friss voltak ellenére különböző okokból elég hamar használaton kívül kerülnek a tanszékeken. Erre fel kell figyelnünk, hiszen ez a természetes folyamat, s ez érzésünk szerint még fokozódni is fog. Eddigi s t a t i k u s szemléletünket tehát egyre inkább át kell alakítani d i n a m i k u s szemléletre. A funkció már említett könyvtári elve röviden meg fogja követelni a tanszéki anyagoknak a mostaninál gyorsabb cseréje és mozgása megszervezését. Véleményünk szerint a hálózati központoknak erőteljesen oda kell hatniok, hogy a hálózati egységek már nem szükséges anyagai állományból való kiiktatásának és a megfelelő új helyre való átadásának szabályozása, valamint lebonyolítása rugalmasabb legyen.

Érdekes, hogy pl. a Rajzi Tanszék említett 75 %-os régi anyagából csak 8 % nem forog; van tehát, ahol a régi anyagoknak is nagy a keletjük. Más kérdés a nem profilba vágó anyagok ügyei; ilyeneket általában nem tárolnak tanszékeink. De pl. a Vasuti Géptan Tanszéken gondot okoz a régi tervszerítlen gyűjtés eredményeképpen tárolt, nem profilba tartozó anyag.

A könyvanyag egymás közti b e l s ő a r á n y a is érdekes változatosságot mutat. Bizonyára nem helyeselhetők, hogy két tanszéken csak 25 %-nyi a szakanyag. De ugyanígy a másik véglet sem, ahol 97 % szakanyaggal szemben csupán 1-1 %-nyi tankönyv, ideológiai és ismeretterjesztő anyag áll. Különb is, mi a helyes álláspont az utóbbiakkal? Tankönyvet sok tanszék egyáltalán nem gyűjt, mások 25 %-ban is. Ideológiai anyag sokhelyt semmi nincs, másutt 10 %-nyi is van. Több tanszék gyűjt kifejezetten ismeretterjesztő anyagot is. Megemlítendő, hogy tanszékeinken megindult az élet által diktált irányvétel a nem hagyományos dokumentumok gyűjtése felé. Van, ahol ezek máris a gyűjtés gerincét alkotják. /A hagyományosnak mondott dokumentumokon: a könyvekben és folyóiratokon kívül ujabban nem hagyományos dokumentumoknak nevezi a szakterminológia pl. a kongresszusi beszámolókat, kutatási jelentéseket, laboratóriumi jegyzőkönyveket, vállalati irodalmat, szabványokat, szabadalmakat, prospektusokat, gyártmánykatalógusokat, mikrofilm-anyagokat stb./.

4. A gyarapítás tervezése, előszerzeményezés

Az állománygyarapítás tanszéki könyvtárainkban általában nem előzetes terv szerint történik, hanem menetközbeni mérlegelés és kialakult gyakorlat szerint.

A kiadói jegyzék-apparátus eléggé nagy a tanszékeken. Ennek kiépítésében a Központi Könyvtár néhány évvel ezelőtti akciójának is szerepe volt. Több tanszék öntevékenyen növeli a jegyzékeket küldő kiadók körét levelezés, bekérés útján. Egyik tanszékünkön 50 darab-ból álló gazdag gyűjtemény is van. Feltűnő, hogy mennyire nem igénylik s nem használják a b i b l i o g r á f i á k a t . Így a Központi Könyvtár gazdag bibliográfiai anyagát is alig veszik igénybe. Azt hiszem, némi meglepetést jelenthet annak megállapítása, hogy milyen sok tanszékünk fizet elő különféle r e f e r á l ó szolgáltatásokra. Ugy látszik, ez is kezd rendszeres beszerzési segédszerszámként kifejlődni. Érdemes lenne azt is megnézni: eléggé ki is használják-e az előfizetett anyagot? A szakirodalmi f i g y e l ő s z o l g á l a t o t , az un. előszerzeményezési munkát a tanszékeken általában egy állandó személy végzi, de több tanszéken van több személy közt tervszerűen felosztott, mondhatnánk szakosított figyelőszolgálat is. Külön megemlítjük a Vizgépek Tanszék előszerzeményezésének magas szintű szervezését. Itt a tanszékvezető maga naponta átnézi az érkezett folyóiratszámokat, s külön e célra alkalmazott /nyugdíjas mérnök/ szakember figyeli a tanszék előre megadott szempontjai szerint a tanszékre nem járó szakfolyóiratokat. Az előszerzeményezés általában külön történik a belföldi és külön a külföldi anyagra. Ez utóbbiaknál sokszor gondot okoz a hiányzó adatok pótlása. Több helyen az előszerzeményező adatokat, bírálatokat is jegyez javaslatára, hogy ezzel is segítse a döntést végző mérlegelését. Ezt szolgálja az ajánlott rangsorolás is. Körülbélül a könyvtárak felében rendszeresen tanulmányozzák különféle könyvtárak u j s z e r z e m é n y e z é s i j e g y z é k e i t . Központi Könyvtárunk eddigi jegyzéke beolvadt az OSZK-nak könyvtáraink külföldi gyarapodását egybefoglaló általános ujszerzeményi jegyzékeibe. Ezek használata nem mindenütt megnyugtató. Van, ahol elvből nem veszik figyelembe, hogy már a Központi Könyvtár is megvette ugyanazt a könyvet, máshol egyenesen ajánló címjegyzéknek tekintik, és sietnek megvenni ugyanazokat a műveket.

Sajnos, a tanszéki könyvtárosok nem ismerik eléggé a Központi Könyvtárba legfrissebben beérkezett művek gyorstájékoztató szolgáltatását sem. E legújabb könyvek cimeit ugyanis a könyvtár beérkezéstük után rögtön, gépelt cédula-felvételeken - a végleges adréma-katalóguslapok elkészültéig és beosztásáig is - a katalógusteremben külön, feltűnően elhelyezett fiókban folyamatosan cserélve gyűjti, és bocsátja az érdeklődő tanszéki dolgozók rendelkezésére.

A megtekintésre való bekérés a tanszékek zöménél egyre jobban terjedő módszer. A könyvtárosok általában rendszeresen járnak könyvkereskedések helyszíni megtekintésére is, olykor előzetes terv alapján megosztva többen is. Kivánságfüzet általában nincsen; az oktatók esetenként maguktól, vagy kikérés alapján közölhetik véleményüket, beszerzési igényeiket. A beszerzések fölötti döntést aránylag sok helyen a könyvtáros kapta meg teljes felelősséggel és önállósággal, általában azonban a tanszékvezető dönt.

Egyes tanszéki könyvtárakban a cimgyűjtés, szerzeményezés, a tervszerű gyarapítás kérdése valósággal közös ügye az egész kollektívának. Elég panaszt hallunk azonban a tagok nehézkességére is. Az állománygyarapítás talán legszebb példáját és legmagasabb formáját az

Automatizálási Tanszéken láthatjuk. Itt egyrészt a tanszékvezető irányító tevékenységével példát mutat a könyvtár fontosságának elismeretése, megbecsültetése tekintetében, másrészt a tanszék szempontjai szakmájuk könyvkiadási terveire is irányítóan hatnak. Sok szükséges könyv eszméje is itt merül fel, tevékenyen befolyank elkészülésébe, megírásába is egész addig, míg a sok gonddal létrehozott könyv "megszületik" és elfoglalva helyét a könyvtári vaspolcokon, megkezdi tulajdonképpeni életét az olvasók között.

5. Gyarapítási adminisztráció, devizás rendelése, vétel-ajándékcseré

A devizás külföldi rendelések összegyűjtött cimanyagát a rendelés feladása előtt alig egy-két tanszéki könyvtáros hasonlítja be a Központi Könyvtár katalógusaiban. Saját tanszéken belüli azonos rendelés alig van. Ha van is, ez abból áll elő, hogy ugyanazt a művet hol szerkesztője, hol címe alatt hirdetik, s a címgyűjtő jóhiszeműen két külön műnek véelve, rendeli meg kétszer ugyanazt. Többször felmerült a külföldi rendelések folyamatos feladásának kérdése. Tanszékeink mégis általában megfelelőnek találják a hagyományos negyedéves határidőket. Ugyanakkor általában panaszkodnak a könyvek megérkezésének tulságosan hosszú idejére, holott e téren az utóbbi években jelentős javulás észlelhető.

A párhuzamos tanszéki külföldi, un. devizás könyvrendelések kérdése egy-két évvel ezelőtt még sok vitára adott okot. Az ügy rendezetlensége tápot nyújtott a korszerűtlenül még továbbélő elzárkózó, szaksoviniszta tanszéki könyvtári gyarapítási szemléletnek. Felsőbb ösztönzésre komoly egybehangoló szervező munka indult meg, melynek során a karok maguk oldják meg összehangolási problémáikat.

A két egyetem rektora külön-külön rendelettel szabályozta az egész kérdést úgy, hogy a párhuzamos tanszéki könyvrendelési igények részletes megvizsgálását és a végleges döntést az egyes karokon már régebben is működő un. Kari Jegyzetbizottságok feladatává tette. Ezek igyekeznek ezt az új és nem mindig könnyű feladatukat lelkiismeretesen ellátni. Mérlegelésük eredményeképpen azután az indokolatlan párhuzamos rendelési igényeket visszautasítják. A már második tanév ezirányú bizottsági tapasztalatait érdemes lenne külön összegyűjteni és publikálni, hiszen e téren más hálózatok számára is felhasználható szempontokat nyújthatunk.

Akad egy-két olyan tanszéki könyvtárunk is, amelynek nincs nyilvántartása a megrendelt, de még be nem érkezett művekről. Így egyrészt nem ismerik pénzügyi hitelfelhasználásukat, a még lekötendő fedezetet, másrészt sohasem vesznek tudomást egy rendelésük esetleges végleges elsikkadásáról. A tanszékek fele sohasem reklamál semmit, csak tétlenül vár; másik fele viszont öntevékenyen is sürget, főleg elmaradt folyóiratszámait. A rendelések negyedévi elbírálásakor függőben maradt címeket általában külön gyűjtik, és a legközelebbi rendeléseknél az azóta gyűjtött új cimanyaggal együtt újra mérlegezik; egy-két tanszéken viszont a legközelebbi rendelésnél ezek előnyt élveznek.

Az a j á n d é k általában nem jelentős gyarapítási forrás a tanszéki könyvtárakban. A tanszékek külföldi utakra járó dolgozói ugyan hoznak magukkal és ajándékoznak könyveket, intézmények azonban csak elvétve küldenek szakkiadványokat a tanszékekre. Ezek meg általában nem kérnek támpéldányokat. Tulajdonképpen nyitott kérdés, hogy helyes-e ez, s nem kellene-e jobban feltárni a kínálkozó lehetőségeket? Az a régebbi gyakorlat mindenestre már eltűnt, amikor a könyvtárak anyaguk számszerű növelése érdekében még nem tanszéki szakprofilba vágó anyagokat is elfogadtak, ha ingyen hozzá lehetett jutni. A tanszéki könyvtárak saját szervezésű, közvetlen és rendszeres könyv - c s e r e f o r g a l m a t nem bonyolítanak le. Ilyen célokra a Központi Könyvtár régebben kiépített külföldi csereszolgáltatást veszik igénybe.

6. A koordináció lehetőségei és feladatai

Az eddigiek alapján már nyilvánvaló, hogy az állománygyarapítás tervezettségének és biztos gyakorlatának megvalósítása érdekében is célszerű lenne, ha a kisebb, szűkebb keretek között, nehézségszerűségi szempontoktól mentes tanszéki könyvtárosok valamilyen módon beszerzési munkakapcsolatba kerülhetnének a két egyetem élénkebben, jól működő nagyobb könyvtáraival. A tanszéki könyvtárak kapcsolata a Központi Könyvtárral állománygyarapítási tekintetben általában még ma sem eléggé kiépített. Legtöbb helyen szinte csak a devizás megrendelések továbbítására és az érkezett könyvek szétosztására szorítkozik. Ugy látjuk, hogy a tanszékek zöme e tekintetben, sajnos, még eléggé elzárkózó. Vagy nem is látják az együttműködési lehetőségeket; ezeket valósággal egyenként kell majd ebbe bevonni, a módokat feltárásával és kiépítésével. Vagy éppen ellenkezően, igen komolyan, de tulságosan is önállóan és elzárkózva végzik munkájukat. Sokan azért idegenkednek az együttműködéstől, mert részükre hátrányos korlátozó-soktól tartanak. Ez több helyen befolyásolhatja a gyűjtőkörü rögzítés ezután esedékes munkálatait is. Kétségtelenül ma sem végleg tisztázott probléma annak egyértelmű eldöntése, hogy tulajdonképpen mely művek valók inkább a Központi Könyvtárba és melyek inkább a tanszékekre? Az az elv, hogy a Központi Könyvtár inkább mindenkit érdeklő általános, a tanszékek pedig profiljukba illő, részletkérdésekkel foglalkozó műveket gyűjtsenek, tulságosan általános, és esetenként vitára ad okot. Ezért szűkíti le a problémát sok tanszék oda, hogy mindent megvesz, amit akar, tekintet nélkül a Központi Könyvtárra vagy más tanszékre. Pedig igen sokszor kényelmi okok játszanak közre a tanszéki gyarapítóknál. Így említettük már, hogy az előszerzeményezési devizás címek gyűjtésekor néha sok munkát igényel a szükséges adatok: szerző keresztneve, kiadó, megjelenési hely, ár stb. kinyomozása. Könnyebb munka tehát az ilyen adatokkal már bíró címek megrendelése, még akkor is, ha a könyv nem egészen a tanszékre való. A másik ilyen kényelmi szempont a hét példányos rendelési szelvények kitöltése. A tanszékek egy része inkább kevesebb, de drágább átfogó mű rendelésével tölti ki valutakeretét ahelyett, hogy több alacsonyabb áru részműből rendelne. Pedig a tanszéki könyvtárban inkább az utóbbiaknak lenne helyük. Ám ezek megrendelése sok cédula kitöltését igényelné. Véleményünk szerint a k é t o l d a l u e l ő s z e r z e m é n y e z é s i s e g i t é s kiépítése fontos feladata a Központi Könyvtárnak, mely végső fokon felelős a hálózat

helyes állománygyarapításáért is. A Központi Könyvtár részéről a tanszéki könyvtárak javára szolgáló gyarapítási együttműködések mind több módozatát kell megszerveznünk. A most kezdődő tanévben megvalósítjuk a régebbi figyelem-felhívó szolgálat szélesebb körű felújítását, valamint azt, hogy új szerzeményeinket időről-időre szakosított tárlókban bemutatjuk a tanszéki könyvtárosoknak. Tovább folytatjuk az OSZK kötelespéldány anyagából a tanszéki könyvtárak részére is történő válogatást. Hatékony segítségnek szánjuk azt is, hogy indokolt esetben megrendeljük azokat a szükséges műveket, melyek a tanszéki devizakeretekbe már nem férnek bele.

Összeroglalva eddigi gondolatainkat, megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy az utóbbi egy-két évben azért lényeges előrehaladás történt a műszaki felsőoktatási hálózat központja és egységei állománygyarapító munkájában is. A problémák és feladatok, valamint a megoldási módok most már sokkal világosabbak. Sok gyakorlati kérdés is részben már megvalósult, részben annak jó útján halad. Véleményünk szerint a még előttünk álló feladatok megoldásának talán a legszükségesebb feltétele a gyakori és szoros érintkezés az érdekelt részlegek között.

Munkánkhoz két alapvető mutató áll előttünk. Az egyik a magyar könyvtárügy ötéves terve *I r á n y e l v e i n e k* VII. fejezete, mely előírja az állománygyarapítás mennyiségi szemlélete helyett a funkcionális szempontokat, a kooperáció kifejlesztését, a megosztott állománygyarapítási elv kimondását és biztosítását, valamint a külföldi irodalom kihasználtságának elérését. /5/ A másik a könyvtárak hálózati elveit megszabó *U t a s í t á s o k b a n* a központokra rótt állománygyarapítási összehangoló feladatok fejezete. /6/

Az eddig gyűjtött felmérési adatok birtokában az említett Irányelvek és Utasítások megfelelő fejezeteinek szempontjait helyi viszonyainkra kell alkalmaznunk és komoly szervező, de egyben eszmei-politikai nevelő munkával kell lépésről-lépésre haladnunk céljaink elérése felé.

Központi Könyvtárunk az új vezetés lendületével fog igyekezni azon, hogy a hálózati állománygyarapítás munkájában is megtartsa a felsőoktatási hálózathoz méltó igényes szintet, és mielőbb tétő alá hozza az e téren közvetlenül szükséges és legsürgősebb elmunkálatot, a hálózat teljes gyűjtőköri kódexét.

:

:: ::

JEGYZETEK

- /1/ DOWNS Robert B.: Az állomány kérdéseivel kapcsolatos vizsgálatok. Bp. KMK, 1961. 55-73. p. Könyvtártudományi kutatások c. gyűjteményes kötetben, a Library Trends 6.vol. 2.No. ismertetése. Külföldi Könyvtári Szakirodalom 7.sz.
- /2/ GYÖRE Pál: Az állománygyarapítás tervszerű összehangolása a kohó- és gépipari szakkönyvtári hálózatban. Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója 1962. 1.sz. 4-15 p. Ugyanitt HODINKA László: Hozzászólás GYÖRE Pál cikkéhez a műszaki felsőoktatási könyvtári hálózat központja részéről 19-23 p.
- /3/ BALÁZS János: A Központi Könyvtár és a tanszékek együttműködése az állomány tervszerű gyarapításában. Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója 1961. 5.sz.
- /4/ HODINKA László - Raktározás, használat és feltárás a két budapesti műszaki egyetem tanszéki könyvtáraiban. Magyar Könyvszemle 1961. 1.sz. 99-105.p.
MIKÓ Lajosné:
- /5/ A könyvtárügy második ötéves tervének irányelvei. A Könyvtáros 1960. 6.sz. 401-408 p.
- /6/ MÓRA László: Segédkönyv az egyetemi könyvtárak hálózati munkájához. Bp. Tankönyvkiadó, 1960. Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára Módszertani Kiadványai 3.sz. közli a vonatkozó részeket.
- Ezenkívül felhasznált irodalom:
- /7/ BENEDEK Jenő: Állománygyarapítási kérdések a műszaki termelési hálózatban. Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója 1958. 1.sz. 40-45 p.
- /8/ DÁCZER Éva: Az Országos Műszaki Könyvtár könyvállománya könyvgyarapításának alapelvei. Bp. OMK, 1961. Az OMK 1960. évi Évkönyve, 81-99 p.
- /9/ DINNYÉS János: A mezőgazdaságtudományi szakkönyvtárak állománygyarapítási kérdései. Bp. OMgK, 1960. OMgK Közleményei 3.sz.
- /10/ Egyetemi Könyvtári Konferencia Szeged, 1959. dec. 10-12. Bp. KMK, 1960. CSÜRY István előadása 71-98 p.
- /11/ A tanszéki könyvtárosok aapismeretei. Bp. Tankönyvkiadó, 1962. 2. fejezet BALÁZS János: Állománygyarapítás, 3. fejezet HODINKA László: Raktározás, állományvédelem.